

การประยุกต์หลักจริยธรรมเชิงพุทธในการพัฒนาเด็กในชุมชนพหุวัฒนธรรม

ผศ.สุชน ประวัติ

อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทนำ

การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กเป็นเรื่องที่สังคมให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกตลอดมา โดยเฉพาะครูและนักเรียน มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายที่จะให้เด็กเป็นเด็กดีมีศีลธรรมซึ่งจะนำไปสู่ชีวิตที่สงบสุขและโลกมีสันติภาพ สิ่งที่เป็นปัญหาถกเถียงกันโดยไม่มีที่สิ้นสุดคือ วิธีการใดสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม จะต้องฝึกฝนคนอย่างไรให้หน้าตนเองและสังคมไปสู่ความสำเร็จและมีสันติสุขเท่านั้น กรอบความคิดหลักในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทยในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สังคมไทยต้องการการหลอมรวมพลังแห่งความดีต่าง ๆ เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของสังคมไทยโดยรวมความคิดหลักที่สอดคล้องตรงกัน คือ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม จะต้องใช้หลาย ๆ วิธีในลักษณะสัมพันธ์คือ จะต้องค่อย ๆ ปลูกฝังทั้งทางตรงและทางอ้อม ผ่านกระบวนการทำงาน กระบวนการเรียนการสอน และการหาคำตอบให้แก่ชีวิตในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยเน้นกระบวนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมบนพื้นฐานที่ว่า หลักจริยธรรมสูงสุด^๑ ในประเทศหนึ่งมักไม่ได้ประกอบด้วยวัฒนธรรมเดี่ยวเพียงอย่างเดียว แต่ยังประกอบด้วยวัฒนธรรมย่อยๆ อีกมากมาย วัฒนธรรมที่คนในชาติยึดถือปฏิบัติร่วมกัน เรียกว่าวัฒนธรรมหลักหรือวัฒนธรรมชาติ (Macroculture) ขณะที่กลุ่มคนหรือสังคมย่อยๆ ก็จะมีวัฒนธรรมเฉพาะเป็นของตนเอง จึงเรียกว่าวัฒนธรรมรอง (Microcultures) ซึ่งในชาติหนึ่งอาจมีจำนวนวัฒนธรรมรองมากน้อยแตกต่างกันไปตามคุณลักษณะของประชากรที่อยู่อาศัยในประเทศนั้นๆ

การประยุกต์หลักจริยธรรมในการพัฒนาเด็กในชุมชนพหุวัฒนธรรม

การประยุกต์คุณธรรม จริยธรรมในการพัฒนาเด็กในชุมชนพหุวัฒนธรรม และการดำรงชีวิตสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.) ได้ดำเนินการส่งเสริมให้สังคมเห็นคุณค่าและ

^๑ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, กรอบความคิดเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : องค์การคำครุสภา, ๒๕๔๔), หน้า ๑๒.

ประโยชน์ของการปลูกฝังจิตสำนึกแก่เด็ก เพื่อให้เด็กได้ประพฤติปฏิบัติตนเป็น “เด็กดี” ตามหน้าที่ ที่ควรเป็น การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับคนในสังคมและประเทศชาติ นับเป็นเรื่องสำคัญ อย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนต่างได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมทั้งสิ้น แต่ยังไม่สามารถ ที่จะดำเนินการให้ชัดเจนเป็นรูปธรรมได้ ในขณะที่เดียวกันยังมีกลุ่มบุคคลหรือองค์กรการกุศลส่วนหนึ่งที่ อุทิศตน ได้เสียสละทั้งกำลังกายและกำลังทรัพย์เพื่อพระพุทธศาสนา โดยเห็นว่าหลักธรรมคำสอนทาง พระพุทธศาสนาสูงค่ายิ่ง ผู้ใดประพฤติปฏิบัติตามอย่างต่อเนื่องและจริงจังแล้วก็จะประสบแต่ความสุข ความเจริญ เป็นคนดีของครอบครัว สังคม และของประเทศชาติ สังคมไทย

เด็กในชุมชนพหุวัฒนธรรม เป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติที่มุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับความ หลากหลายและความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้คนในสังคม มุ่งเน้นให้เกิดความตระหนักและเห็น คุณค่าทางวัฒนธรรมที่ต่างกันได้ สามารถอยู่ร่วมกันในท่ามกลางความแตกต่างได้โดยสันติและเคารพ ซึ่งกันและกัน ตลอดจนยึดมั่นถือมั่นในคุณงามความดี รวมถึงแนวทางในการจัดการกับความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ เชื้อชาติ เพศ ศาสนา และลักษณะเฉพาะอื่นๆ ประเทศไทยมีกลุ่มประชากรที่ อยู่อาศัยในพื้นที่ที่มีสถานะเชิงพหุวัฒนธรรม โดยเฉพาะจังหวัดที่มีชนกลุ่มน้อยอยู่อาศัย หรือจังหวัดที่ เป็นเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออกและภาคใต้ รวมทั้งจังหวัดในเขตภาคกลาง นอกจากนั้นในพื้นที่เขตเมืองใหญ่ ที่เป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่เป็นแหล่ง ทุนหรือร่วมทุน จากบริษัทหรือกลุ่มบุคคลจากต่างประเทศ ก็จะมีประชากรกลุ่มหนึ่งเป็นชาวต่างประเทศ ที่มีภาษา วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่แตกต่างจากคนไทย พักอาศัยอยู่

พหุวัฒนธรรม (Multicultural) คือการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสังคม การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา และประวัติศาสตร์โดยใช้โครงสร้างของกลุ่มชน (Ethnicity) เชื้อชาติ (Race) สถานะของ ครอบครัว (Socioeconomic status) เพศ (Gender) ความสามารถพิเศษ (Exceptionalities) ภาษา (Language) ศาสนา (Religion) บทบาททางเพศ (Sexual orientation) และพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ (Geographical area) การพัฒนาเด็กในชุมชนพหุวัฒนธรรมที่แท้จริงควรหมายถึงการทำให้ชีวิตความเป็น อยู่ของเด็กในชุมชนพหุวัฒนธรรมมีความสุข ความสะดวกสบาย ความอยู่ดีกินดี ความเจริญทาง ศิลปวัฒนธรรมและจิตใจและความสงบสันติ ซึ่งนอกจากจะขึ้นอยู่กับที่ได้รับปัจจัยทางวัตถุเพื่อสนอง ความต้องการของร่างกายแล้ว เด็กในชุมชนพหุวัฒนธรรมยังต้องการพัฒนาทางด้านการศึกษา สิ่งแวดล้อมที่ดี การพักผ่อนหย่อนใจ และการพัฒนาทางวัฒนธรรมและจิตใจด้านต่าง ๆ ด้วยความต้องการ

ทั้งหมดนี้บางครั้งเราเรียกกันว่าเป็นการพัฒนา “คุณภาพ” เพื่อให้เห็นว่าการพัฒนาไม่ได้ขึ้นอยู่กับ การเพิ่มปริมาณสินค้าหรือการเพิ่มรายได้เท่านั้น หากอยู่ที่การเพิ่มความพอใจความสุขของเด็กในชุมชน พหุวัฒนธรรมมากกว่า

หลักจริยธรรมในการพัฒนาเด็กในชุมชนพหุวัฒนธรรม ตามระดับการพัฒนานักเรียนของทฤษฎี การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมของแบงค์^๒ (Banks, Banks, J.A.) ที่กล่าวไว้ ๖ ระดับ ดังนี้

- ๑) ระดับที่ ๑ กลุ่มหลงวัฒนธรรมตนเอง ปฏิเสธวัฒนธรรมอื่น
- ๒) ระดับที่ ๒ กลุ่มหลงวัฒนธรรมอื่น ปฏิเสธวัฒนธรรมตนเอง
- ๓) ระดับที่ ๓ ยอมรับและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมตนเอง
- ๔) ระดับที่ ๔ ยอมรับและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมตนเองและวัฒนธรรมอื่น
- ๕) ระดับที่ ๕ สะท้อนความหลากหลายทางวัฒนธรรมและแสดงออกถึงความเป็นของชาติ

ของตน

- ๖) ระดับที่ ๖ สะท้อนความเป็นชาติของตนและมนุษยโลก

สังคมพหุวัฒนธรรมจะไม่สามารถดำรงอยู่อย่างมั่นคงได้หากไม่ได้พัฒนาสำนึกร่วมกันว่าพลเมือง ทุกคนจะต้องมีส่วนร่วม สำนึกดังกล่าวไม่สามารถวางอยู่บนวัฒนธรรมหรือชาติพันธุ์ได้ เพราะมีความแตกต่างหลากหลายมาก แต่จะต้องมีลักษณะเป็นการเมืองที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรับผิดชอบ ต่อชุมชนการเมืองนั้นร่วมกัน ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วย การส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทุกระดับ เน้นการยอมรับความแตกต่าง ทางภาษา ขนบประเพณี ความเชื่อ ศาสนา และวิถีชีวิต บนพื้นฐานของการยอมรับสิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ของแต่ละบุคคล โดยให้โอกาสชนกลุ่มน้อยซึ่งมีชีวิต ความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน ได้รับการพัฒนาทุกด้าน เพื่อนำไปสู่ความเท่าเทียมกันของทุกคนในสังคม ซึ่งในท้ายที่สุดการศึกษาพหุวัฒนธรรมจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยนำไปสู่ความเป็นสังคมที่มีความสมบูรณ์ มีคุณค่าและความสวยงามบนความแตกต่าง หลากหลาย มีศักยภาพ และสามารถนำความแตกต่าง มาสร้างความเจริญก้าวหน้า ได้อย่างยั่งยืนแน่นอน

^๒ Banks, J.A., *An Introduction to Multicultural Education*, (Boston : Allyn and Bacon, 1994), p. 58.

เด็กในชุมชนพหุวัฒนธรรม

ในประเทศไทยประกอบด้วยประชากรหลากหลายชาติพันธุ์ หลักๆ ได้แก่ คนไทยพื้นเมือง คนไทยเชื้อสายจีน คนไทยเชื้อสายมลายู คนไทยภูเขา เป็นต้น ซึ่งคนไทยเหล่านี้จะมีวัฒนธรรมหลักร่วมกัน เช่น การใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน การเคารพในสถาบันพระมหากษัตริย์ การปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับเดียวกัน เป็นต้น ขณะที่คนไทยในแต่ละชาติพันธุ์ก็จะมีวัฒนธรรมย่อยแตกต่างกันไป เช่น คนไทยเชื้อสายมลายูส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาอิสลาม พูดภาษามลายู มีการแต่งกายและวิถีชีวิตเป็นแบบมลายู คนไทยเชื้อสายจีนก็จะปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณีดั้งเดิมของตน เช่น การไหว้เจ้า ไหว้บรรพบุรุษในช่วงเทศกาลตรุษจีน ส่วนคนไทยพื้นเมืองก็จะมีวัฒนธรรมเฉพาะของตนเอง เช่น คนไทยภาคเหนือก็จะใช้ภาษาไทยเหนือในการติดต่อสื่อสาร การนิยมรับประทานข้าวเหนียว การแต่งกายพื้นเมือง รวมทั้งผลงานศิลปะก็จะมีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง ประเทศไทยจึงเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม (Multicultural Society) โดยแท้จริง

เด็กในชุมชนพหุวัฒนธรรม แต่ละคนจะเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มซึ่งมีลักษณะวัฒนธรรมที่เป็นของตนเอง และหลาย ๆ กลุ่มจะรวมตัวกันเป็นสังคมใหญ่ การอยู่รอดของกลุ่มเกิดจากการเห็นคุณค่าของกระบวนการคิดและสัญลักษณ์ที่เกิดจากการสร้างของวัฒนธรรม ปัจจัยทางศาสนา เชื้อชาติ อายุ เพศ ชนชั้นทางสังคม และการศึกษา จะเป็นตัวสำคัญที่กำหนดเกี่ยวกับความเชื่อ ความรู้สึก และการกระทำของบุคคล ในลักษณะของการรวมกลุ่มต่าง ๆ ของสังคมใหญ่ ย่อมมีการประสานของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมบุคคลแต่ละคนนอกจากจะเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหนึ่งแล้ว ยังเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มอื่น ๆ ในขณะเดียวกันด้วย ซึ่งอาจมีลักษณะที่ชัดเจนในกลุ่มหนึ่งและมีลักษณะที่น้อยหรือไม่มีเลยในอีกกลุ่มหนึ่ง ในระบบสังคม (Social System) จะประกอบด้วยกลุ่มต่างๆ ที่แบ่งลักษณะของกลุ่มตามโครงสร้างของ สัญชาติ กลุ่มชน ศาสนา ความสามารถพิเศษ ชนชั้นทางสังคม และเพศ ซึ่งบุคคลสามารถเป็นสมาชิกที่มีลักษณะเฉพาะของกลุ่มหนึ่งและอาจเป็นสมาชิกของหลายกลุ่มที่แตกต่างกันในเวลาเดียวกัน

เด็กในชุมชนพหุวัฒนธรรม ถือได้ว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์และเป็นเยาวชนที่เป็นอนาคตของชาติที่มีคุณค่าที่สุดในบรรดาทรัพยากรทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็น เงิน วัสดุอุปกรณ์ การจัดการ เพราะมนุษย์เป็นสิ่งที่มีชีวิต สามารถใช้สติปัญญา ใช้ความคิดที่ได้รับมาจากการเรียนรู้ มาใช้ในการพัฒนางานในด้านต่าง ๆ ให้เกิดความเจริญก้าวหน้าได้ไม่ว่าจะเป็น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง หรืออื่นๆ และการที่จะพัฒนาในทุกๆ สิ่งให้ประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายได้นั้น ต้องมีพื้นฐานมาจากมนุษย์นั่นเอง

แต่เนื่องจากทุกวันนี้โลกมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว เป็นโลกแห่งข่าวสารไร้พรมแดน เกิดความเจริญด้านการคมนาคม และเทคโนโลยี มีการติดต่อเชื่อมโยงกันได้ทั่วโลก พลเมืองโลกไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่แห่งใดก็สามารถติดต่อกันได้อย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจการค้า การลงทุน การบริการ ด้านสังคม และด้านการเมือง เกิดการแพร่กระจาย และการกลืนกลายทางความคิด ค่านิยม วัฒนธรรม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน วิทยาการต่าง ๆ มีการพัฒนา ปรับปรุงให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง ตามยุคสมัย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าโลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งโลกาภิวัตน์ (Globalization) ประกอบกับความต้องการของมนุษย์มีไม่สิ้นสุดทำให้มนุษย์แก่งแย่งชิงดีชิงเด่นซึ่งกันและกัน เอาเปรียบซึ่งกันและกัน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งประเทศไทยก็ได้กำหนดนโยบายหรือแผนพัฒนาต่าง ๆ เพื่อรองรับในการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไว้ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ก็ยังเป็นเหตุทำให้ เด็กในชุมชนวิถีพุทธ มีคุณธรรม จริยธรรม ทศนคติ ความเชื่อ การรับรู้ การเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงความรู้สึก ความเข้าใจ และพฤติกรรมการปฏิบัติเบี่ยงเบนไปในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง มีการดำรงชีวิตประจำวันเป็นแบบบริโภคนิยม เน้นความเป็นวัตถุนิยม หลงใหลในกิจกรรมบันเทิง และสิ่งที่เป็นอบายมุขต่าง ๆ ไม่รับรู้และสนใจในสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ค่านิยมและวัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงามของชาติถูกกลืน ซึ่งผลที่ตามมาก็คือ การประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม สิ่งที่ต้องการในทางศีลธรรม หรือที่เรียกว่า จริยธรรม ของเด็กในชุมชนวิถีพุทธเสื่อมสลาย มีความสมบูรณ์และเจริญเติบโต แต่เพียงร่างกาย แต่จิตใจกลับเสื่อมถอย ขาดความสมดุลของทรัพยากรมนุษย์ซึ่งจะต้องมีความสมบูรณ์ทั้งทางกายและทางจิตใจไปพร้อม ๆ กัน

หลักจริยธรรมเชิงพุทธในการพัฒนาเด็ก

คำว่า “จริยธรรม” ประกอบด้วยคำว่า “จริย” ซึ่งแปลว่า ฟังประพฤติ ฟังปฏิบัติ ฟังดำเนิน กับคำว่า “ธรรม” ซึ่งมีความหมายหลายอย่าง ความหมายอย่างหนึ่ง ก็คือ “หลักการ” ดังนั้น คำว่า “จริยธรรม” จึงอาจหมายถึง “หลักที่ฟังประพฤติปฏิบัติ” หรือ “หลักดำเนินชีวิตของมนุษย์” ได้ ดังนั้น ในความหมายเบื้องต้น “จริยธรรม” หมายถึง “ศีลธรรม” หรือ “กฎศีลธรรม” ซึ่งเป็นธรรมะขั้นต้นของการดำเนินชีวิต แต่ความหมายของ “จริยธรรม” มีความหมายยิ่งกว่าศีลธรรม หากยังหมายถึงหลักการดำเนินชีวิตที่จะต้องพัฒนาไปตามลำดับจนถึงขั้นพ้นทุกข์ หมดกิเลสทั้งปวง^{๑)}

^{๑)} พินิจ รัตนกุล, ปัญหาจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน : ทศนะของนักปรัชญา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๒๒), หน้า ๑๑๖.

จุดเริ่มต้นของการพัฒนา**จริยธรรมเชิงพุทธ** คือการเริ่มมองศาสนาและจริยธรรมโดยที่สัมพันธ์กับตัวนักศึกษาเป็นจุดเริ่มแรก การที่นักศึกษาจะมีคุณภาพนั้นสิ่งหนึ่งที่สำคัญ ก็คือจะต้องมีคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งมาจากป่อเกิดที่สำคัญ^๔

ในทางพระพุทธศาสนา ความสุขในระดับโลกิยะเป็นความสุขในระดับหนึ่ง พระพุทธศาสนาไม่ได้ปฏิเสธความจริงอันเป็นสมมติสัจจะและโลกแห่งวัตถุเหล่านี้ เพราะในความเป็นจริง ความสุขในระดับโลกิยะเป็นแนวทางให้บุคคลมีความพยายามเพื่อบรรลุความสุขขั้นสูงสุด อันเป็นบรมสุขกล่าวคือพระนิพพานซึ่งเป็นความสุขในระดับโลกุตตระ จะเห็นได้ว่าเป้าหมายของชีวิตในระดับโลกิยะและโลกุตตระจะสัมพันธ์กันโดยความเป็นเหตุเป็นผลของกันและกัน ความสุขที่เกิดจากโลกแห่งวัตถุเป็นเป้าหมายในระดับสมมติสัจจะ อยู่ในระดับโลกิยวิสัย จึงหาความจริงแท้ไม่ได้ เพราะเป็นความสุขที่สามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตามสภาวะแห่งสามัญญลักษณะ และการมีสุขเช่นนี้ ก็ไม่นับว่าเป็นเป้าหมายที่สูงสุดในพระพุทธศาสนา แต่ความสุขในระดับโลกิยะนั้นเป็นสิ่งสำคัญต่อการขัดเกลาจิตในระดับเบื้องต้น ถ้าหากบุคคลไม่ได้รับการฝึกฝนและได้รับความสุขระดับเบื้องต้น ความพยายามที่จะให้มีความสุขในระดับโลกุตตระอันเป็นจุดหมายปลายทางเกิดขึ้นก็จะมีไม่ได้ เพราะฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่า ความสุขในระดับโลกิยะและความสุขในระดับโลกุตตระจึงเป็นเหตุผลของกันและกันและสัมพันธ์กัน

การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเยาวชนให้มากขึ้นโดยผ่านกระบวนการการศึกษาและศาสนาให้ดำเนินคู่กันไปเพื่อสร้างฐานความรู้คู่ความดีตามพระบรมราชาบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ที่ตรัสเกี่ยวกับศาสนาว่า

“คนเราต้องมีศาสนา คือความคิด หรือสิ่งที่คิดประจำใจอันเป็นแนวทางปฏิบัติในใจประจำตัว และต้องมีการศึกษาคือความรู้ต่าง ๆ ทั้งในด้านจิตใจ ทั้งในด้านวัตถุเพื่อประกอบกับตัวเพื่อที่จะมีชีวิตอยู่ได้ ทั้งสองอย่างเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นสิ่งที่จะแยกกันไม่ได้”^๕

^๔ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **ศาสนาและเยาวชน**, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๙), หน้า ๑๑.

^๕ พระบรมราชาบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ที่ตรัสเกี่ยวกับศาสนา, อังนิน, สุมเมต ตันติเวชกุล, หลักธรรมทำตามรอยพระยุคลบาท, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๒๕๐.

หลักจริยธรรมเชิงพุทธในการพัฒนาเด็กในสังคมพหุวัฒนธรรม จึงควรมีรูปแบบเฉพาะที่เหมาะสมต่อการพัฒนาเด็กในสังคมพหุวัฒนธรรม จากทุกกลุ่มวัฒนธรรม ที่เรียกว่า การศึกษาพหุวัฒนธรรม (Multicultural Education) ดังที่ แบงค์^๖ (Banks, James A.) กล่าวว่า การศึกษาพหุวัฒนธรรมเป็นรูปแบบของการจัดการศึกษาประเภทหนึ่งที่สภาพแวดล้อมทางการศึกษาประกอบไปด้วยนักเรียนที่มาจากกลุ่มวัฒนธรรมที่ต่างกัน เช่น เชื้อชาติหรือกลุ่มชาติพันธุ์ เพศ ชั้นทางสังคม กลุ่มภูมิภาค กลุ่มความต้องการพิเศษ โดยปัญหาของกลุ่มต่างๆดังกล่าวได้รับการตีแผ่และเปรียบเทียบ ซึ่งสภาพแวดล้อมทั้งหมดในโรงเรียนจะได้รับการปฏิรูปเพื่อส่งเสริมให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน และเกิดความยุติธรรมระหว่างกลุ่มนักเรียนต่างวัฒนธรรมโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อตกลงที่ว่า อนาคต การแบ่งแยกและความขัดแย้งเป็นเรื่องปกติของกลุ่มคนๆหนึ่งที่มาจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

บทสรุป

การพัฒนาจริยธรรมของเด็ก เด็กจะเป็นคนดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้ปกครองเป็นส่วนมาก ผู้ปกครองควรปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในตัวเด็ก ด้วยการทำให้เป็นแบบอย่างที่ดี ควรส่งเสริมให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาควบคู่ไปด้วย เพราะการใกล้ชิดกับศาสนาจะส่งเสริมให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรมได้ง่ายขึ้น จะเห็นได้ว่าครอบครัวชาวพุทธที่บิดามารดามีความรู้เกี่ยวกับศาสนาที่นับถือและปฏิบัติธรรมนั้นโอกาสที่ลูกจะได้เป็นคนดีนั้นมีสูง เพราะบิดามารดาทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีและสอนลูกให้มีคุณธรรมตามตน จะเห็นได้ว่า ครอบครัวเหล่านี้เน้นหนักในเรื่องศาสนาในการสอนบุตรหลานของพวกเขา และบิดามารดาที่อบรมเลี้ยงดูบุตรเพื่อส่งเสริมให้บุตรเป็นคนดีมีคุณธรรมตามแนวพุทธศาสนานั้น เป็นบิดามารดาที่มีลักษณะทางพุทธสูง เป็นผู้มีสุขภาพจิตดีให้การปฏิสัมพันธ์กับบุตรอย่างใกล้ชิดและมีคุณภาพด้วย และตระหนักถึงความสำคัญในบทบาทของตนด้านการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก สำหรับในประเทศไทยนั้น เรามีวัฒนธรรมไทยเป็นหลักของประเทศ แต่ในวัฒนธรรมไทยนั้น ก็อยู่บนความหลากหลายและความแตกต่างของวัฒนธรรม ประกอบด้วยกลุ่มคนไทยเชื้อสายไทย จีน ญวน ลาว เขมร ไทยทรงดา ไทยพวน มลายู ฯลฯ ประชากรไทยจึงประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีความหลากหลายวัฒนธรรม หลากหลายภาษา หลากหลายขนบธรรมเนียมประเพณี รวมทั้งมีปัญหาเรื่องผลประโยชน์และเป้าหมายต่างๆ กันไป ส่งผลให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความ

^๖ Banks, James A., *Cultural Diversity and Education : Foundations, Curriculum, and Teaching*, (Boston : Allyn and Bacon, 2001), pp. 77-78.

หลากหลายทางวัฒนธรรมประเทศหนึ่งของโลก แต่ทุกวัฒนธรรมของกลุ่มต่างๆ ย่อมมีคุณค่าในตัวของวัฒนธรรมเอง สังคมไทยมีสภาพความเป็นพหุวัฒนธรรมตลอดมา ผู้คนที่อาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมไทยอย่างมีความสุขนั้น มีความหลากหลายหรือมีความเป็นพหุ ทั้งในด้านชาติพันธุ์ ศาสนา และวัฒนธรรม การเข้าใจถึงวัฒนธรรมที่หลากหลายจึงเป็นสิ่งจำเป็นของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. กรมวิชาการ. **กรอบความคิดเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร : องค์การค้ำคุณสภา, ๒๕๔๔.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). **การศึกษาพัฒนาการหรือบูรณาการ**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๓.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). **ศาสนาและเยาวชน**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๙.
- พินิจ รัตนกุล. **ปัญหาจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน : ทักษะของนักปรัชญา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี, ๒๕๒๒.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **สารานุกรมไทย เล่ม ๒๖**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๙.
- Banks, James A. **Cultural Diversity and Education : Foundations, Curriculum. and Teaching**. Boston : Allyn and Bacon, 2001.
- Banks, J.A. **An Introduction to Multicultural Education**. Boston : Allyn and Bacon, 1994.
- Colin J. Marsh. **Key Concepts for Understanding the Curriculum**. The Falmer Press London, 1997.